

100 Edebi Eleştiri Dergisi

e-ISSN: 2602-4616

Cumhuriyetin İlanının 100. Yılı Anısına 1923'ten 2023'e Süreli Yayınlar ve Edebiyat Özel Sayısı

Aralık 2023

Atıf/Citation: Yağar, A. S. (2023). "Fikirde, Sanatta ve Edebiyatta "Yaratış" Yapmak İsteyen Kısa Soluklu Bir Teşebbüs: Yaratış Dergisi". *Edebi Eleştiri Dergisi*. Cumhuriyetin İlanının 100. Yılı Anısına 1923'ten 2023'e Süreli Yayınlar ve Edebiyat Özel Sayısı, s. 20-37.

Ali Sait YAĞAR*

Fikirde, Sanatta ve Edebiyatta "Yaratış" Yapmak İsteyen Kısa Soluklu Bir Teşebbüs: *Yaratış* Dergisi **

*A Short-lived Enterprise Desiring to "Create" in Ideas, Art, and
Literature: Creation Magazine*

ÖZ

23 Kasım 1944'te yayın hayatına başlayan *Yaratış*, on beş günde bir yayımlanan İstanbul merkezli bir fikir, sanat ve edebiyat dergisidir. Derginin sahibi ve kurucusu Mürsel Kalyoncu, neşriyat müdürü Kenan Kutay, idare ve yazı işleri sorumlusu ise Salâhattin Hakkı Esatoğlu'dur. Yayın takvimindeki birtakım aksamalarla birlikte derginin dokuzuncu ve son sayısı 1 Mart 1946'da yayımlanabilmiştir. Böylelikle *Yaratış*'ın 1944-1946 arasına yayılan yaklaşık bir buçuk yıllık bir ömrü olmuştur. Dergide şiir başta olmak üzere hikâye, eleştiri, röportaj gibi edebiyatın hemen her türünden esere yer verilmiştir. *Yaratış*, dokuz sayılık ömrü boyunca 100'ün üstünde farklı imzaya yer vermesi dolayısıyla zengin bir yazar ve şair kadrosuna sahiptir. Makalenin amacı dergi hakkında genel bilgiler vermek, dergideki edebî ve kültürel faaliyetleri ortaya koymaktır. Ayrıca derginin sistematik indeksi hazırlanmış, araştırmacılara derginin muhtevasının eksiksiz bir şekilde sunulması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Yaratış* Dergisi, Süreli Yayınlar, Kanon, Şiir, Hikâye, Eleştiri.

ABSTRACT

Creation, which started its publication on November 23, 1944, is an Istanbul-based intellectual, art, and literature magazine published every fortnight. The owner and founder of the magazine is Mursel Kalyoncu, the editorial director is Kenan Kutay and, the editor-in-chief is Salahattin Hakkı Esatoğlu. With some disruptions in the publication calendar, the ninth and last issue of the journal was published on March 1, 1946. Thus, *Creation* had a life span of approximately one and a half years between 1944 and 1946. The magazine included almost all kinds of literature, such as stories, criticism, and interviews, especially poetry. *Creation* has a rich staff of writers and poets, as it included more than 100 different signatures during its nine-number life. The article aims to give general information about the journal and to reveal the literary and cultural activities. In addition, a systematic index of the journal was prepared, and it was aimed to present the contents of the journal ultimately to the researchers.

Keywords: *Creation* Magazine, Periodicals, Canon, Poem, Story, Criticism.

* Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, alisaityagar@gmail.com

** [Araştırma Makalesi] Geliş Tarihi: 10.05.2023 Kabul Tarihi: 08.12.2023 Yayın Tarihi: 31.12.2023 DOI: 10.31465/eeder.1295290

Giriş

Yaratış, 23 Kasım 1944'te yayın hayatına başlayan, on beş günde bir yayımlanan İstanbul merkezli bir fikir, sanat ve edebiyat dergisidir. Dokuz sayılı ömrü olan derginin sahip ve müessisi Mürsel Kalyoncu, imtiyaz sahibi ve neşriyat müdürü Kenan Kutay, idare ve yazı işleri sorumlusu ise Salâhattin Hakkı Esatoğlu'dur.

Derginin her ayın 8'inde ve 23'ünde yayımlanacağı, “on beş günlük mecmua” ifadesiyle birlikte ilk sayıdan itibaren ilan edilir. İlk altı sayı boyunca bu yayın aralığına riayet edilmiştir; fakat altıncı sayı 8 Şubat 1945'te çıkarken yedinci sayı yaklaşık iki buçuk aylık bir arayla 23 Nisan 1945'te yayımlanır. Bu sayıdan itibaren derginin “Her ayın 23'ünde İstanbul'da çıkar” ibaresiyle satışa sunulduğu gözlemlenir. Bu takvime ancak bir ay bağlı kalınabilmiştir. 23 Mayıs 1945'te yayımlanan sekizinci sayıdan sonra yaklaşık on aylık bir gecikmeyle dokuzuncu ve son sayı ancak 1 Mart 1946'da yayımlanabilmiştir. *Yaratış*'ta altıncı sayıda başlayan değişiklikler yayın aralığıyla sınırlı değildir. Yedinci sayıdan itibaren imtiyaz sahibi ve neşriyat müdürü de Nimet Üyken olarak değişmiştir. Aynı zamanda yazar kadrosu içinde yer alan Mürsel Kalyoncu ve Salâhattin Hakkı Esatoğlu dergi yönetimindeki görevlerine devam ederken herhangi bir yazısı bulunmayan Kenan Kutay'ın vazifesini bıraktığı anlaşılmaktadır. Benzer bir değişiklik derginin idarehanesi için de söz konusudur. Cağaloğlu'ndaki Türbedar Sokak, no. 16'da yayın faaliyetlerine başlayan dergi daha sonra idarehanesini Ankara Caddesi'ndeki Acımusluk Sokağı'na, akabinde yine aynı caddede yer alan Narlıbahçe Sokağı'na taşımıştır. Bu değişiklikler *Yaratış*'ta altıncı sayıdan itibaren bir kırılma meydana geldiğini göstermektedir. Beşinci ve altıncı sayılarda müjdesi verilen ve yedinci sayı olarak çıkması planlanan “Üstün Sayı”nın okuyucu ile buluşmaması, bu kırılmaya işaret eden bir diğer göstergedir. Derginin muhtevası incelenirken görüleceği üzere ilk altı sayıda mutad olarak dergide yer alan bazı sayfa ve yazıların yedinci sayıdan itibaren yerini kaybetmesi de bu görüşü destekler. Gecikmelerle birlikte üç sayı daha çıkan *Yaratış*, dokuzuncu ve son sayısıyla yayın dünyasına veda eder. Derginin ikinci sayısında *Yaratış Yayınları*'nın kurulacağı ilan edilir, bu da gerçekleşmeyen hedefler arasındadır.

1. Derginin Yayın Politikası

Yaratış'ın amacı, dergi kapağında yer alan “fikirde, sanatta, edebiyatta” alt başlığından da anlaşılacağı üzere bu alanlarda bir “yaratış” meydana getirmektir. İlk sayının ilk yazısını teşkil eden, derginin sahibi ve müessisi olan Mürsel Kalyoncu imzalı “Edebiyatımızın Dünü, Bugünü ve Yarını” adlı yazıda *Yaratış*'ın yayın politikası açıkça ortaya konmuştur. Bu yazıda edebiyatla geçim temin etmek için uğraşanları veya edebiyatı fikirlerini yaymak için vasıta yapanları eleştiren Kalyoncu, sanatkarın ne bir “yol gösterici” ne de bir “çığırtkan” olduğunu ifade eder. Sanatla fayda ilişkisini ortadan kaldırmanın gerekliliğine işaret edilen yazıda uluslararası düzeyde eserlerimizin olmayışı, ömrünü yalnızca sanata hasretmiş sanatkarlarımızın eksikliğiyle açıklanır. Kalyoncu, edebiyatın yalnızca estetik gayelerle icra edilmesi gerektiği düşüncesindedir:

“Maalesef bugün de aynı fena zihniyet, bazı zümrelerde devam edip gidiyor. Bir kısım gençler güya millî eserler vereceğiz diye halk diliyle, halk nazım şekilleriyle köye ve köylüye basit şiirler söylüyorlar. Halkı ve aşağı zümreyi düşünmüş olmak için! Fakat unutuyorlar ki yaptıkları bayağı bir taklit, adı bir vasıtalıktır. Eserlerini çarpık bir ideolojiye vasıta yapıyorlar... Zavallı sanat! Bu memlekette her şeyi düşündü, her şeye vasıta oldu. Bir tek kendini unuttu.

Edebiyat yalnız sanatı düşündüğü zaman ulvidir ve sanat ancak güzelin ifadesidir. İstikbalin Türk sanatkârı ne köye ve köylüye şiir yazan ne hâlâ Ayşe Fatma sayıklayan ne de eğri fikirlerini yaymaya çalışan adamdır.” (Kalyoncu, 1944: 15)

Kalyoncu'nun “Ayşe Fatma” söylemi, 1928'de Yedi Meşalecilerin memleket edebiyatına karşı getirdikleri eleştirileri hatırlatmaktadır. *Yaratış* kurucuları, sanata ve sanatkâra karşı gösterilen ilgisizlikten şikâyet etmişler, eserlerini yayımlamakta zorluk çeken sanatkârlara ev sahipliği yapmak adına böyle bir teşebbüste bulduklarını yer yer vurgulamışlardır. *Yaratış*'ın kapılarını herkese açtıklarını söyleyen dergi yönetimi, edebiyat ve sanat dünyasında rüşdünü ispatlamış yazar ve şairlere yer vermesinin yanında ilk defa şiir kaleme alıp bir süreli yayına gönderen sanat meraklılarına da yer vermek suretiyle bu görüşlerini uygulama noktasında bir tutarlılık göstermişlerdir. *Yaratış*'taki kültürel ve edebî faaliyetler incelenirken söz konusu şiir sayfalarının üzerinde ayrıca durulacaktır.

Yaratış'ın tertibinde düzenli olarak kendini gösteren ve takdim yazısı hüviyeti taşıyan iki bölüm vardır. Bunlardan birincisi “Yârenlik” üst başlığını taşır ve Mürsel Kalyoncu imzasıyla, ikincisi ise “Sanat Yolunda” üst başlığını taşır ve Salâhattin Hakkı Esatoğlu imzasıyla okuyucu karşısına çıkar. Üst başlıklar aynı kalmak kaydıyla her sayıda farklı bir alt başlıkla bu bölümlerin düzenli olarak dergi sayfalarındaki yerini koruduğu gözlemlenir. Aynı zamanda yazar kadrosu içinde yer alan dergi yöneticilerinin bu yazılarından *Yaratış*'ın konumlandığı yeri, derginin amaç ve hedeflerini takip etmek mümkündür. Örneğin ilk sayıda yer alan “Yeni Bir Devri Açarken” adlı yazısında Salâhattin Hakkı Esatoğlu “abes-muktebes hadisesi”, “aruz-hece tartışması”, “eski-yeni keşmekeşi”, “tasfiye hareketleri” gibi edebiyat tarihimizde tartışma konusu olmuş meseleleri sanata bir katkı sağlamadığı noktasında eleştirmiş, “yaratmak hassasına” nispeten “atmak hastalığının” bizde süregelen bir tutum olduğunu öne sürmüştür. Esatoğlu, yapılması gerekenin üretmek olduğuna dikkat çeker: “*Bütün bu kayıpları telafi etmek için çalışmalarımızın seyrini değiştirmek mecburiyetindeyiz. O da ancak bir şekilde mümkündür; atmak yerine yaratmakla!*” (1944: 3)

Derginin sahibi ve kurucusu konumunda olan Mürsel Kalyoncu'nun, idare ve yazı işleri sorumlusu olan Salâhattin Hakkı Esatoğlu'nun bu yazı dizileri altı sayı boyunca devam etmiştir. Dergide devamlılığını yitiren diğer birçok husus gibi bu yazı dizileri de yedinci sayıdan sonra ya kaybolmuş ya da farklı üst başlıklar altında okuyucu karşısına çıkmıştır.

İlk altı sayı boyunca devam eden yazılarda derginin amaç ve hedeflerine yönelik bilgiler ortaya konmakla birlikte devrin sosyal, kültürel ve sanatsal alanlarına dair birçok meseleye değinildiği görülür. Yayın hayatının ekonomik zorlukları, edebî eser meydana getirenlerin eserlerini neşredebilecek bir dergi veya gazete bulamıyor oluşları, spora ve sinemaya meyledenlerin edebiyata gösterdiği ilgisizlik, mizah edebiyatının zayıflığı, tenkit yazarlarının yüzeysel yaklaşımları, edebiyatımızın Batılı kaynaklarla olan münasebeti vs. gibi meseleler temas edilen konular arasındadır.

2. Kamuoyunda *Yaratış*

Yaratış'in ilk sayısı 23 Kasım 1944'te çıktıktan kısa bir süre sonra Nurullah Ataç, *Ulus*'un 4 Aralık 1944 tarihli sayısında “Yeni Bir Dergi” başlıklı bir yazı kaleme alarak *Yaratış* hakkındaki kanaatlerini dile getirir. Cahit Sıtkı Tarancı, Bedri Rahmi Eyüboğlu ve Oktay Rifat'ın şiirleri başta olmak üzere derginin ilk sayısında yer alan şiir metinlerini değerlendiren, nesirler hakkında da görüş bildiren ve “dergiyi alıp okuyanın pişman olmayacağını” ifade eden Nurullah Ataç, bazı

mektupların cevaplandığı ve acemi şairlerin şiirlerine yer verilen "Yarının Kıymetleri ve Cevaplarımız" adlı sayfayı ise ağır bir şekilde eleştirir. Ataç, yazı işleri müdürünün kaleme aldığı hikâyeyi de başarılı bulmaz. (Ataç, 1944: 2). Ataç'ın yazısı, etrafında bir değerlendirme ve yorum olmadan, üzerinde herhangi bir oynama yapılmaksızın *Yaratış*'ın 8 Aralık 1944 tarihli ikinci sayısında aynen yayımlanır. Bu tutum, Ataç'ın eleştirilerinin dergi yönetimini rahatsız etmediğini göstermektedir.

Ulus'ta *Yaratış* üzerine yazı kaleme alan bir diğer isim Suut Kemal Yetkin'dir. Yetkin, *Ulus*'un 1 Mayıs 1945 tarihli sayısının edebiyat köşesinde "Bir Derginin Son Sayısı" başlıklı yazısında *Yaratış*'ı eleştirir:

"*Yaratış* dergisini, gençliği için seviyor, vereceği sağlam eserleri umutla bekliyordum. Boş iddialardan başka bir şey getirmeyen sayılar çoğaldıkça umudum da azaldı. Nedir o birbirini tutmayan, hiçbir sağlam bilgiye dayanmayan yazılar. O yıllardan beri didik didik edilmiş bayat düşünceler. Nedir hiçbir bakımdan birbirine benzemeyen şiirler!" (Yetkin, 1945: 2)

Yaratış'ta çıkan eserlerin temelsizliği ve yıllardan beri tekrar edilmesi üzerinde duran Yetkin, yazının ilerleyen safhalarında *Yaratış* mensuplarını yalnızca kendi yazdıklarını okuyan bir zümre olarak değerlendirir. Yetkin'e göre *Yaratış* gençlerinin hepsinde "biz başkalarını okumayız, başkaları bizi okusun!" denecek bir hâl vardır (Yetkin, 1945: 2). Yazısının son cümlelerinde ise derginin faaliyetlerini "boş bir yaygara" olarak nitelendirir:

"Biz *Yaratış* gibi gençlik dergilerinden, yaratıcı hareketlerin getirdiği ciddiliği, titizliği, derinleşmeyi, yapıcı çabayı bekliyoruz. Yoksa boş bir yaygara içinde dergi ile birlikte bir sanat gençliği de harcanmış olur." (Yetkin, 1945: 2)

Suut Kemal Yetkin'in yazısı *Yaratış* yönetimi tarafından hoş karşılanmamıştır. *Yaratış*'ın sekizinci sayısında Salâhattin Hakkı Esatoğlu tarafından söz konusu eleştiri yazısına cevaben Suut Kemal Yetkin'in muhatap alındığı bir mektup kaleme alınmıştır. Bu mektupta Yetkin'in taraflı ve sınırlı bir eleştiri yaptığına dair hayal kırıklığı dile getirilir:

"*Yaratış*'ın ilk sayısı hakkında Sayın Nurullah Ataç bir yazı yazmıştı. Bizi bütün cephemizle ele almış iyi ve kötü taraflarımızı çekinmeden ortaya koymuştu. Yer yer takdirlerini esirgememiş, sırası geldikçe de çekinmeden bütün kusurlarımızı saymıştı. Biz zevk ve görüşüne itimat ettiğimiz kimselerin öğütlerini dinleyerek dergiyi ideal şekline kavuşturmaya gayret ederken sizin sırf bir sayıdan, o da yalnız fena taraflarından bahseden yazınızı değil, bugüne kadar çıkan bütün nüshalara şamil, her yönüyle dergiyi ince eleyip sık dokuyan bir etüdünüzü beklerdik." (Esatoğlu, 1945: 3)

Nurullah Ataç ve Suut Kemal Yetkin'in yazıları, *Yaratış*'ın faaliyet gösterdiği kısa süreç içerisinde basın-yayın dünyasında bahis konusu edildiğine işaret eden örneklerdir.

Yaratış'ın kamuoyunda ilgi uyandırdığını gösteren bir diğer örnek, dergi yönetimine gönderilen mektuplardır. *Yaratış*'ın ikinci sayısının son sayfasında okuyuculara yapılan duyuruda, dergi yönetimine 64 mektubun ulaştığı belirtilmiştir. Sanat severler tarafından gönderildiği ifade edilen mektupların içeriğine dair detaylı bilgiler verilmemiştir.

3. Derginin Şekil Özellikleri

Yaratış 15 sayfa olarak tertip edilen bir dergidir, 16. sayfayı teşkil eden arka kapakta tanıtımlar ve ilanların yer aldığı görülür. Bu düzen bütün sayılarda korunmuştur. Yedinci sayı olarak çıkması planlanan "Üstün Sayı"nın 32 sayfa olarak tertip edileceği ilan edilmişse de bu, gerçekleşmemiştir. "Türk okuyucusuna sakin, ferah bir hava içinde olgun eserler sunmayı"

kendine vazife bilen *Yaratış* yönetimi, tertip edilecek üstün sayılarla “gerçek sanat eserine susamış okuyucuyu tatmine” çalışacağını ifade etmişse de bu üstün sayılar okuyucuyla buluşmaz. *Yaratış*'ın kapağında bir resim ve ilgili sayıya katkıda bulunan imzaların isimleri yer alır. Dergi yönetimi, adres ve tarih bilgisinin yer aldığı ikinci sayfada ise bir sonraki sayıda yer alacak yazar ve şairlerin isimleri okuyucuya duyurulur.

Yaratış görsel içerik açısından bir zenginliğe sahiptir. Sayfalar içerisinde metinlerin önüne geçmeyecek oranda resimlerin serpiştirildiği görülür. Ayrıca her sayıda Zahir Güvemli imzalı bir karikatüre de yer verilmiştir. Sanat hayatına 1934 yılında *Yeni Adam* dergisinde çizdiği karikatürlerle başlayan, hikâye ve sanat eleştirisi alanında üretken bir isim olan (Su, 2019: e-kaynak) Zahir Güvemli, katkıda bulunduğu bir yazısıyla *Yaratış*'ın yazar kadrosuna da dâhil olur.

Fotoğraf 1: *Yaratış* dergisi, 2. Sayının Kapağı

4. Derginin Yazar Kadrosu

Yaratış'ın çok geniş bir yazar ve şair kadrosu mevcuttur. Dergide imzası bulunan 67 isim (alfabetik olarak) şu şekildedir: Adnan Günay, Adnan S. Yücebaş, Ahmet Kemal Günar, Arif Nihat Asya, Avni Dökmeci, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Behçet Necatigil, Cahit Külebi, Cahit Sıtkı Tarancı, Doğan Ruşenay, Emin Ülgener, Fahir Onger, Faik Baysal, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Fethi

Giray, Hamit Macit Selekler, Hasan Tanrıkut, Hikmet Şinasi Önel, Hüseyin Batu, Hüseyin Ulaş, İbrahim Zeki Burdurlu, İdris Ahmet Pura, İskender Fikret Akdora, Kemal Uluser, Kenan Harun, Mazhar Levent, Mehmet İğnebekçi, Mehmet Kemal, Melâhat Özgü, Melih Başar, Muvaffak Sami Onat, Muzaffer E. Uyguner, Mürsel Kalyoncu, M. Halit Eskişar, M. Naci Baysal, Nahit Ulvi, Nedim Raif, Nihat Çetin, Nusret K. Otyam, Nurullah Ataç, Nurullah Berk, Oğuz Kazım Atok, Oktay Akbal, Oktay Rifat, Orhan Asena, Orhan Kemal, Orhan M. Arıburnu, Orhan Rıza Aktunç, Özdemir Asaf, Recai Ant, Sabahattin Batur, Sabahattin Kudret Aksal, Sabahattin Tahsin Teoman, Sabahattin Ulukan, Salâh Birsal, Salâhaddin Batu, Salâhaddin Tuncer, Salâhaddin Hakkı Esatoğlu, Selim Cavid, Selmin Evrim, Suat Nazif Baydur, Şahap Sıtkı, Şemsettin Kutlu, Şinasi Özden, Umran Nazif, Yaşar Çimen, Zahir Güvemli.

Yukarıda sıralanan yazarların yanına kendisiyle röportaj yapılan altı ismi de eklemek mümkündür: M. Fuat Köprülü, Abdülbaki Gölpınarlı, Ali Canip Yöntem, Mithat Cemal Kuntay, Vâlâ Nurettin, Peyami Safa.

Yaratış'ın şiire heves eden gençlerin şiir denemelerinden uygun bulduklarını yayımladıkları, kendilerine gelen mektupları cevapladıkları bir sayfa mevcuttur. Derginin ilk sayısında “Yarının Kıymetleri ve Cevaplarımız” başlığı altında sunulan, akabinde “Şiirler ve Cevaplar” ismini alan bu tek sayfada bazen küçük hacimli 9-10 şiire yer verilebildiği gözlemlenmektedir. Bu sayfalarda derginin yayın hayatı süresince 37 farklı şairin şiirine yer verilmiştir. Söz konusu isimler (alfabetik olarak) aşağıdaki gibidir:

A. Dağdelen, Ahmet Ziyaeddin Tuncer, Ali Özarslan, Cevdet Atmaca, Gaye Nail Ozanoğlu, Fahri Ersavaş, Fehim Kabadayı, Fethi Siret Karlıoğlu, Ferruh Turhan, Hayati Hançerlioğlu, Hüseyin Yağcı, H. Rüştü Çetin, Hüseyin Özkan, Hüseyin Yağcı, İbrahim Gürçay, İbrahim Uğur, İhsan Ersoy, İsmail Siper, Mehmet Gökkaya, Mithat Birgül, Muammer Nahit Karabağlı, Mustafa Şerif Onaran, Necati Kahyaoğlu, Neşet Ögüt, Nezih Cansel, Nihat Aşar, Nihat Akyıl, Orhan Karaata, Ö. Edip Cansever, Sabih Şendil, Sait Kuşçu, Saim Kerim Işıldak, Selmin Güneyle, Şükran Kurdakul, Talip Apaydın, Turgut Gürgün, Turhan Gürkan.

Yaratış'ta yazısı ve şiiri yer alan, kendisiyle röportaj yapılan bütün bu isimler birlikte düşünüldüğünde derginin dokuz sayılık ömründe 100'ün üstünde farklı sese ev sahipliği yaptığı anlaşılacaktır.

5. *Yaratış*'ta Kültürel ve Edebî Faaliyetler

Yaratış, alt başlığından da anlaşılacağı üzere bir fikir, sanat ve edebiyat dergisidir; fakat dergideki içerik bu yayın organının ağırlıklı olarak bir edebiyat dergisi olduğunu söylemek için yeterli deliller sunmaktadır. Dergide şiir, hikâye, roman, tiyatro, deneme, eleştiri gibi türlere yer verilmiştir. Bu türler haricinde kalan yazılar çok küçük bir azınlığı temsil eder. Süreli yayınların en çok karşılaşılan yönlerinden birini teşkil eden tefrika ürünlere ise dergide rastlanmaz.

Yaratış'ta nicelik bakımından en çok öne çıkan tür şiirdir, dergide 139 adet şiire yer verilmiştir. Şiiri 9 hikâye ve bir roman pasajı takip eder. 11 eleştiri ve 10 fikrî yazı ise fiktif olmayan türler arasında öne çıkar. Tiyatro türüne ilişkin veriler daha çok eleştiri yazıları içinden tespit edilebilmektedir. Dergide ayrıca 6 röportaja ve 2 tercüme yer verilmiştir. Bu yazıların dışında çeşitli anma yazılarından ve dergi yönetimi tarafından kaleme alındığı anlaşılan bültenlerden dönemin edebiyat ve kültür hayatını meşgul eden konulara dair anekdotları takip etmek, aktüel edebî eserler hakkındaki değerlendirmeleri öğrenmek mümkündür. İskender Fikret Akdora'nın

“Anayasanın Türkçeleştirilmesi” ve Hasan Tanrıku’tun “İzafiyet Nazariyesi ve Realisme” adlı yazıları dışında dergide yer alan hemen her sayfanın edebî türlere, edebî türlerle ilgili değerlendirmelere veya söz konusu eserleri meydana getiren edebiyatçılarla ilgili gelişmelere hasredildiği gözlemlenmektedir. Bu bilgiler ışığında *Yaratış*’ın bir edebiyat dergisi olduğu rahatlıkla söylenebilir.

Yaratış’ta en çok karşımıza çıkan tür şiiirdir. Bunda en büyük pay, türün hacmi münasebetiyle dergi sayfasına eklenenebilir oluşundaki kolaylıktır. Zira kısa bir hikâye, derginin 2 veya 3 sayfasını kaplayabiliyorken tek bir dergi sayfasında 9-10 farklı şiire yer vermek mümkündür. Sayfa tamamıyla şiire hasredilmemiş olsa dahi fikrî bir yazının veya röportajın bulunduğu sayfanın bir köşesine şiir yerleştirildiği durumlarla sık sık karşılaşırız. Şiir sayısındaki artışı tetikleyen bir diğer unsur, derginin son kısımlarına doğru şiir heveslilerine ayrılan “Şiirler ve Cevaplar” sayfasıdır. Derginin ilk sayısında “Yarının Kıymetleri ve Cevaplarımız” başlığıyla verilen sayfa, ikinci sayıdan sonra “Şiirler ve Cevaplar” ismini almıştır. Bu sayfada ülkenin çeşitli şehirlerinden kendilerine gelen mektupları ve şiir örneklerini değerlendiren dergi yönetimi, uygun bulduğu metinleri yayımlamaktadır. Bu sayfadaki şiirlerin sayısı, hacimleri büyük olmadığı için bazen 10’u bulabilmekte, tek bir sayfada 9-10 adet şiir yer alabilmektedir. Sayfada ayrıca mektuplara cevaplar verilmekte, şiir denemeleriyle ilgili değerlendirmeler ve heveskâr şairleri tatmin etmek adına açıklamalar yapılmaktadır. Örneğin birinci sayıda sayfa tanıtımı için “*bu sahifede muayyen bir miktar şiir neşretmeye muvaffak olan genç şair arkadaşlarımızı iftiharla iç sahifelerimize alacağımız gibi ayrıca kendilerini okuyucularımıza tanıtacağız*” ifadeleri kullanılmıştır. İkinci sayıda ise mektup yoluyla edebî eserlerini yollayan bazı dergi takipçilerine “*ince nezaketiniz ve hassasiyetiniz bizi pek sevindirdi. Yaratış’ın esaslı gayelerinden biri de genç ve gerçek kıymetlere zemin hazırlamaktır. Kıymetli eserlerin layık olduğu alâka ile karşılanacağına emin olabilirsiniz*” ve “*...mamañh sizde hakiki bir ümidin ışıklarını sezdik. Diğer eserlerinizi bekleriz*” gibi cevaplar verilmiştir.

Hikâye, *Yaratış* sayfalarında kendine yer bulan bir diğer edebî türdür. Salâhattin Hakkı Esatoğlu’nun 3, Orhan Kemal ve Faik Baysal’ın 2’şer, Şemsettin Kutlu ve Umran Nazif’in ise 1’er hikâyesine yer verilmiştir.

Yaratış’ta roman veya hikâye tefrikasına yer verilmez. Yalnızca Oktay Akbal’ın henüz yayımlanmamış romanından bir pasaj “arkadaşımızın aynı ismi taşıyan romanından kısa bir fragman” notuyla *Garipler Mahallesi* adıyla okura sunulur. *Garipler Mahallesi*, daha sonra 1947 yılında faaaliet gösteren *Sanat-Edebiyat* gazetesinin 45. sayısında tefrika edilmeye başlanmış, ancak gazetenin kapatılmasıyla sebebiyle tefrika yarım kalmıştır (Kumsar, 2022: 296). Eser, 1950’de *Garipler Sokağı* ismiyle ilk baskısını yapar (Bezirci, 1991: 105) ve günümüze kadar bu isimle anılır. Akbal’ın ilk etapta romanını “Garipler Mahallesi” ismiyle tasarladığı, sonrasında “Garipler Sokağı” ismini verdiği anlaşılmaktadır. Dergide bunun dışında herhangi bir roman parçasına rastlanmaz. Fakat gerek eleştiri yazılarında gerekse edebiyat dünyasının güncel gelişmeleri hakkındaki bültenlerde roman türüne dair bilgilere ve roman tarihimiz üzerine anekdotlara rastlamak mümkündür.

Eser değerlendirmeleri, eleştiriler ve fikrî yazılar derginin fiktif olmayan nesir kısımlarına girmektedir. Bu kapsamda kaleme alınan yazılarda da diğer edebî türlerin izlerine rastlamak mümkündür. Salâhaddin Tuncer’in “Çamlıcadaki Eniştemiz” adlı yazısı Abdülhak Şinasi Hisar’ın aynı yıl çıkmış romanı üzerine kaleme alınmıştır. Fahir Onger’in “Romanımıza Dair” adlı yazısı

ise bizde roman türü hakkındaki kapsayıcı bir değerlendirmeyi ihtiva eder. Yaşar Çimen’in şehir tiyatrolarında sergilenen oyunlar üzerine yazdığı eleştiriler hem tiyatro türü hakkında bilgiler içermesi hem de bu eserlerin temsillerine dair yorumlar barındırması bakımından dikkate değerdir. Örneğin derginin üçüncü sayısında yer alan “Vanya Dayı” adlı yazıda Çimen, öncelikle eserin sahibi olan A. Çehov hakkında bilgiler verip akabinde Şehir Tiyatroları’ndaki temsili üzerine dekor, oyunculuk, eserin çevirisi gibi noktalar bakımından eleştirel bir bakış açısı sergilemiştir. Çimen, “Şehir Tiyatrosunda W. Shakespeare ve Carlo Goldoni” adlı yazısında ise şehir tiyatrosunda başarıyla sergilenen W. Shakespeare oyunlarını ve Muhsin Ertuğrul’u över. Fakat komedi kısmında oynanan ve Vasfi Rıza tarafından sahneye konulan Carlo Goldoni’nin *Meraklı Kadınlar* adlı eserinin başarısız bir şekilde temsil edildiğini öne sürer. Bu ve benzeri yazılar, dergide edebî eser örneği bakımından zayıf kalan roman ve tiyatronun – nitekim derginin hacmi bu eserleri bütünüyle örneklendirmeye müsait değildir – bahis konusu edildiğini göstermektedir.

Eleştiri yazıları roman ve tiyatro türüne münhasır değildir. Salâhaddin Tuncer “Sulh ve Diğer Şiirler” adlı yazısında Hamit Macit Selekler’in aynı yıl çıkan şiir kitabını değerlendirmiş, Fahir Onger ise “Vazgeçemediğim Üzerine Düşünceler” adlı yazısında Orhan Veli Kanık’ın henüz piyasaya sürülmüş olan şiir kitabını ele almıştır. Bu ve benzeri yazılar derginin güncel edebî ürünleri takip ettiği ve okuyuculara tanıtma-yayma vazifesini yerine getirdiğine işaret etmektedir. 1940’lı yıllar Garip tarzı şiirlerin yaygınlaştığı, Orhan Veli Kanık’ın öne çıktığı Garip hareketi etrafında gelişen tartışmaların süreli yayınların sayfalarını doldurduğu bir dönemdir (Sazyek, 2016: 365-37). *Yaratış*’ta ne Garip tarzı şiirlere ne de bu hareket etrafında cereyan eden tartışmalara yönelik yazılara yer verilmemiştir. Fahir Onger’in *Vazgeçemediğim* hakkındaki yazısı, Orhan Veli Kanık’ın dergi yönetimi tarafından tamamıyla gözardı edilmediğini göstermesi bakımından kayda değerdir. Kemal Uluser’in vefatından kısa bir süre önce kaleme aldığı “Edebiyatımız Üzerine” ve Şemsettin Kutlu’nun “Divan Şiiri Üzerine Düşünceler: Tabiat ve Dört Mevsim” adlı yazıları, dergi sayfalarında kendine yer bulan diğer eleştiri yazılarından bazılarıdır. Nurullah Berk’in Henri Berr’den yaptığı ve Recai Ant’ın La Jarrie’den yaptığı çeviriler, direkt edebî tür çevirisi olmayıp Yunan sanatı ve Japon estampları* üzerine bilgileri ihtiva etmektedir.

5.1. Şimdi de Diyorlar ki

Yaratış’ın ilk altı sayısında Ruşen Eşref Ünaydın’ın röportaj serisini hatırlatacak şekilde “Şimdi de Diyorlar ki” başlıklı bir anket düzenlenmiştir. Ünaydın, devrin süreli yayınlarında yayımlanıp önce “Edebî Ziyaretler ve Mülakatlar” başlığını taşıyan, sonrasında *Diyorlar ki* (1918) ismini alan eserinde dönemin önde gelen 18 sanatkar ve fikir adamıyla yaptığı söyleşileri bir araya getirmiştir (Sağlam, 2012: 336). Edebiyatımızda bu türün ilk kapsamlı örneğini teşkil eden çalışma, yazarına bir şöhret kazandırmış ve Ünaydın’ın daima bu eserle birlikte anılmasına zemin hazırlamıştır. *Yaratış* dergisi de başlığı itibarıyla bu röportajlardan esinlenerek meydana getirildiği anlaşılan “Şimdi de Diyorlar ki” serisi kapsamında altı farklı isme hazırladıkları soruları yöneltmiştir. Bu isimler sırasıyla şunlardır: M. Fuat Köprülü, Abdülbaki Gölpınarlı, Ali Canip Yöntem, Mithat Cemal Kuntay, Vâlâ Nurettin ve Peyami Safa. Derginin altıncı sayıdan itibaren gerek şekil gerek

---

* Estamp: Çinko, bakır veya tahta üzerine kazıldıktan yahut taş basması olarak yapıldıktan sonra kâğıda basılan resim (Ayverdi, 2011: 896).

içerik bakımından birtakım değişiklikler yaşadığı daha önce ifade edilmişti. Bu anket de altıncı sayıdan sonra dergideki varlığını yitiren uygulamalardandır.

Edebiyatımızın dünya çapındaki yerini irdeleyen, edebiyatımızın gelişmesi için nelerin yapılması gerektiğine dair soruların yer aldığı ankette dikkat çekici üç soru bulunmaktadır. Bunlardan birincisi “başlangıçtan bugüne kadar yetişen şairlerimiz içinden beşini seçmek mecburiyetinde kalsanız reyinizi kimlere verirsiniz?” sorusudur. Kendisiyle röportaj yapılan isimler bu soruya sırasıyla şu şekilde cevap vermiştir:

M. Fuat Köprülü: Yunus Emre, Fuzûlî, Nedim, Abdülhak Hâmid, Yahya Kemal.

Abdülbaki Gölpınarlı: Fuzûlî, Bâki, Nef'i, Nedim, Şeyh Galip.

Ali Canip Yöntem: Fuzûlî, Nef'i, Nedim, Abdülhak Hâmid, Ahmet Haşim.

Mithat Cemal Kuntay: Nedim, Abdülhak Hâmid, Naili Kadim, Mehmet Âkif, Yenişehirli Avni.

Vâlâ Nurettin: Fuzûlî, Nedim, Tevfik Fikret, Yahya Kemal, Nâzım Hikmet.

Peyami Safa hem bu soruyu hem de diğerlerini isim vermeden cevaplamıştır.

Ankette dikkati çeken bir diğer soru “*Tanzimat'tan beri yetişen şair, muharrir ve romancılarımızdan edebiyatımızda en derin iz bırakmış olanlar ve hakiki sanatkârlar sizce kimlerdir?*” şeklindedir. Bu soruya verilen cevaplar ise aşağıdaki gibidir:

M. Fuat Köprülü: Abdülhak Hâmid, Tevfik Fikret, Halit Ziya ve Yahya Kemal.

Abdülbaki Gölpınarlı: Tevfik Fikret, Ahmet Rasim, Hüseyin Rahmi.

Ali Canip Yöntem: Abdülhak Hâmid, Tevfik Fikret, Halit Ziya.

Mithat Cemal Kuntay: Ziya Paşa, Muallim Naci, Halit Ziya.

Vâlâ Nurettin: Yahya Kemal, Refik Halit, Halide Edip, Nâzım Hikmet.

Anketin aynı çerçeve içinde değerlendirilebilecek üçüncü sorusu ise “*yaşayan edebiyatçılardan kimleri otorite olarak kabul edebiliriz?*” şeklindedir. M. Fuat Köprülü bu soruya Yahya Kemal ve Halide Edip cevabını verirken diğerleri “böyle bir tasavvurun muhal” olduğu, buna “kesin bir cevap verilemeyeceği” yönünde beyanatta bulunmuşlar, Vâlâ Nurettin ise ilk iki soruya verdiği cevaptakilerin üçüncü soru için de geçerli olabileceğini ifade etmiştir.

Yaratış dergisi mensuplarının sordukları sorularla edebiyat tarihinde ismi geçen bazı şahsiyetleri konumlandırma ve onlara değer biçme çabası içinde olduğu anlaşılmaktadır. Üstelik kendisine soru yöneltilenler, kültür ve edebiyat camiasının önde gelen şahsiyetlerini temsil etmektedir. *Yaratış* dergisinin kanonu belirleme çabası içinde olduğu söylenebilir.

Kanon, tarihsel süreç içerisinde kazanmış olduğu anlamları dışarda tutmamak kaydıyla “yazarlar ve eserler listesi” olarak telakki edilebilir. Bir seçme işleminin sonucunda meydana gelen kanonun oluşumunda pek çok faktör etkilidir. Sanatkârlar ve fikir adamları, akademisyenler, otoriteyi temsil eden devlet veya halkın çeşitli kesimleri kanonlaşma sürecinin içinde yer alan gruplardır. Gerek geçmişte gerekse günümüzde bazı dergiler kanonları ortaya çıkarmak adına soruşturma dosyaları veya özel sayılar hazırlamaktadır (Anar, 2013: 67). 1944-1946 yılları arasında faaliyet gösteren *Yaratış*'ın ilk altı sayısına sığdırmış olduğu “Şimdi Diyorlar ki” serisi de kanona etkide bulunan uygulamalar etrafında değerlendirilmelidir. Nitekim sorulan sorular doğrudan bazı isimlerin öne çıkmasını gerektirmektedir. *Yaratış*'ın sekizinci sayısında yer alan “Kıymet Listesi”, dergi yöneticilerinin aynı amaç doğrultusunda hareket ettiğini gösteren kanonlaşma sürecinin bir diğer ayağını oluşturur.

5.2. Kıymet Listesi

Yaratış'ın sekizinci sayısında yer alan "Kıymet Listesi" adlı tablo, "Şimdi de Diyorlar ki" anketi çerçevesinde yürütülen faaliyetlerin devamı niteliğindedir. Yaratış imzasının yer aldığı ve dergi yönetimi tarafından oluşturulduğu anlaşılan tabloda yazar ve şairler üç farklı türde üç farklı kategori altında puanlanmakta, kısacası kanonik bir liste meydana getirilmektedir. Söz konusu tablo şu şekildedir:

Şairler			Hikâyeci ve Romancılar			Muharrirler		
1°	2°	3°	1°	2°	3°	1°	2°	3°
A. H. Hamit T. Fikret Ahmet Hâşim Yahya Kemal Nâzım Hikmet	Namık Kemal Ziya Paşa Maailim Naci C. Şahabettin H. Siret Emm Bülent Mehmet Akif Farak Nâfiz K. Kâmi Ahmet Hamdi Ahmet Kutsi Necip Fazıl	Şinasi R. Z. Ekrem İsmail Safa Ali Ekrem Faik Ab Halil Nikat Celil Sahir İ. Alâttin Mehmet Emin Rıza Tefvik Salih Zeki Mithat Cemal Orhan Seyfi Yusuf Ziya Halit Fahri Şükûfe Nihal Halide Nusret Enis Behiç Necmettin Halil V. S.	Halit Ziya Hüseyin Rahmi Yakup Kadri Halide Edip A. Şinasi Hisar	Ahmet Mithat S. P. Z. Seza Ahmet Rasim Ömer Seyfettin F. Celâlettin Reşat Nuri Refik Halit Rahmet Yesari Mehmet Rauf Salihattin Enis Osman Cemal Peyami Safa B. Sitka Kunt Kenan Halusi H. Balıkcısı	Burhan Cahit Esat Mahmut Kerime Nadir Etom İzzet M. Tahsin M. Kâmil İ. Fabrettin S. Ayverdi Ragıp Şevki V. S.	Namık Kemal S. Nazif Ali Kemal A. Agaoğlu Ebusiyya Tefvik Hüseyin Cahit Peyami Safa Fahih Refik Nurullah Ataç C. Esime Yunus Nadi N. Sadak	Ahmet Refik Aka Gündüz N. Nazif A. E. Yalman E. Ekrem Vâ - Nû M. Turhan Tan Asım Us Zekerya Sertel Ömer Rıza Refik Ahmet Sadri Ertem Velit Ebuzziya Muhittin Birgen Nabit Sırrı Burhan Belge İsmail Habib Şekip Tunç M. Feyzi	Hikmet Feridun Burhan Felek N. Arslan R. C. Ulunay Ziya Şakir Ethem İzzet Hakkı Süha İlhami Safa Cevat Fahri Sabıha Sertel Selâmi İzzet Suphi Nuri S. Muhtar V. S.

Tanzimattan sonra yetişen sanatkârları sanat değerlerine göre gösteren kıymet listesi.
(Son sözünü söylememiş olan son nesil hariç)

Fotoğraf 2: Yaratış Dergisi 8. Sayı, s. 10.

Kıymet Listesi'ne bakıldığında birinci kategoride değerlendirilip kendisine önem atfedilen Abdülhak Hâmid, Tefvik Fikret, Halit Ziya, Yahya Kemal, Halide Edip, Yahya Kemal, Nâzım Hikmet gibi yazar ve şairlerin "Şimdi de Diyorlar ki" anketi kapsamında değerlendirilen isimlerle paralellik taşıdığı göze çarpmaktadır. Dergi yöneticilerinin bu listeyi hazırlarken anket kapsamında kendisine soru yöneltilen M. Fuat Köprülü, Abdülbaki Gölparlı, Ali Canip Yöntem, Mithat Cemal Kuntay ve Vâlâ Nurettin'in verdiği cevapları dikkate aldıkları söylenebilir.

Listede dikkati çeken bir diğer husus Garip şairlerini, Yedi Meşale şairlerini ve 1940 kuşağı şairlerini temsil eden isimlerin yokluğudur. Çoğunlukla 19. yüzyılın son çeyreğinde ve 20. yüzyılın ilk yıllarında doğan bazı yazar ve şairlere yer verilmiştir. 20'li yaşlarında olan veya otuzlu yaşlarının başlarında olan genç isimler listenin dışında tutulmuştur. Tablonun altında yer alan "Tanzimat'tan sonra yetişen sanatkârları sanat değerlerine göre gösteren kıymet listesi (son sözünü söylememiş olan nesil hariç)" ibaresi, söz konusu isimlerin yokluğunun zamansal bir sınırlamayla ilgili olduğuna işaret etmektedir.

Kıymet Listesi, "listeyi gözden geçirecek her iyi niyet sahibinin bu isimlerin yalnız sanatkârlık değerine göre sıralanmış olduğunu bir an hatırdan çıkarmaması, listeyi yapanların tek ricasıdır" notuyla sunulmuştur. Yaratış yönetimi, listeyi üç amaçla hazırladıklarını ifade eder. Bunlardan

ilki Tanzimat'tan sonra çok çeşitli merhalelerden geçen edebiyatımızın yetişen kıymet ve şahsiyetlerini mümkün olduğu kadar gün ışığına çıkararak tetkik etmektir. İkincisi bu isimleri rakamla tayin ederek kıymet hükümlerine ikna edici bir hüviyet vermektir. Üçüncüsü ise böyle bir listeyle *Yaratış*'ın çeşitli sanatkarlar hakkındaki fikirlerini kamuoyuyla paylaşmak ve derginin sanat anlayışını ortaya koymaktır. Abdülhak Hâmid, Tevfik Fikret, Halit Ziya gibi isimlerin Kıymet Listesi'nin önde gelen şahsiyetleri olması, *Yaratış* mensuplarının edebiyat tarihine mal olmuş belli başlı isimlere öncelik verdiğini göstermektedir. Tablonun altında yer alan “son sözünü söylememiş olan son nesil hariç” ibaresi de edebiyat dünyasında ses getirmiş genç şairlerin gözardı edilmesiyle ilgili gelebilecek eleştirilere peşinen cevap vermek üzere konmuş gibidir. Derginin ilk altı sayısında yer alan ve “Şimdi de Diyorlar ki” üst başlığıyla yayımlanan röportajların da bu tablonun hazırlanmasında payı olduğu aşikârdır.

Sonuç

Yaratış, 1944-46 yılları arasında yayımlanan dokuz sayısıyla edebiyat tarihimizin kısa soluklu dergi teşebbüslerinden birini oluşturmaktadır. Fikirde, sanatta ve edebiyatta “yaratış” yapmak amacıyla ortaya çıktıkları anlaşılan dergi mensupları, ilk sayılarında ortaya koydukları ilkelerle sanattan maksadın yalnızca sanat olması gerektiği, edebî eserlerin ideoloji veya toplumsal fayda gibi gayelere araç yapılmaması gerektiği gibi hususları savunmuşlardır. Edebî eser meydana getirip bunları yayımlayacak merci bulamayan sanata gönül vermiş heveslilere çare olmak adına yayın hayatına adım attıklarını ifade eden *Yaratış* yönetiminin büyük oranda bu gaye etrafında hareket ettiği söylenebilir. Dergide birçok edebî türde esere yer verildiği gibi şiir sahasına yeni adım atmış genç şiir heveslilerine de sayfalar ayrılmış, gelen mektuplara cevaplar verilmiştir.

Yaratış'ın dikkat çekici taraflarından biri “Şimdi de Diyorlar ki” başlığı altında yaptığı röportajlar ve “Kıymet Listesi” adı altında hazırlanan tablodur. Röportajda sorulan sorular ve tablonun tertip edilmiş şekli, *Yaratış*'ı edebiyat tarihimizde kanonlaşma sürecinin bir ucuna eklenildiğine işaret etmektedir.

Yaratış, ilk altı sayı boyunca yayın politikası, derginin içerik ve şekil özellikleri, dergi yönetimindeki isimler, yayın aralığı gibi birtakım ilke ve planlara bağlı kalarak yayın hayatını sürdürmüş, yedinci sayıdan itibaren bahsi geçen konularda bazı değişiklikler ve aksamalar meydana gelmiştir. Altıncı sayıdaki kırılmadan sonra üç sayı daha çıkartılan *Yaratış*, 1 Mart 1946'da dokuzuncu ve son sayısıyla yayın dünyasına veda etmiştir. Bu son sayısında herhangi bir duyuru veya veda mesajı yayımlamayan derginin ekonomik sıkıntılardan ötürü kapanmış olması, akla gelen ilk ihtimaldir.

Kaynakça

- Anar, T. (2013). “Türk Edebiyatında Edebiyat Kanonu: Kanon, Kanona Girmek ve Kanona Müdahale”, *Fsm İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 1(1), s. 40-78.
- Ataç, N. (1944). “Yeni Bir Dergi”, *Ulus*, 4 Aralık, s. 2.
- Ayverdi, İ. (2011). *Misalli Büyük Türkçü Sözlük: Kubbealtı Lugatı*, C.1, İstanbul: Kubbealtı Neşriyat.
- Bezirci, A. (1991). *Oktay Akbal Yaşamı, Kişiliği, Hikâyeciliği, Romancılığı; Deneme, Anı, Günce, Gezi ve Köşe Yazarlığı, Eserlerinden Seçmeler*, İstanbul: Altın Kitaplar Yay.
- Esatoğlu, S. H. (1944). “Sanat Yolunda: Yeni Bir Devri Açarken”, *Yaratış*, (1), s. 3.
- Esatoğlu, S. H. (1945). “Sanat Yolunda: Mektup-Sayın Suut Kemal Yetkin'e”, *Yaratış*, (8), s. 3.
- Kalyoncu, M. (1944). “Yarenlik: Edebiyatımızın Dünü, Bugünü ve Yarını”, *Yaratış*, (1), s. 2, 15.

- Kumsar, İ. A. (2022). "Sanat ve Edebiyat Gazetesi Üzerine Bir Değerlendirme", *Rahim Tarım Armağanı*, ed. Abir, N.; Çanaklı, L.A., Bursa: Emin Yay., s. 292-305.
- Sağlam, N. (2012). "Ruşen Eşref Ünaydın", *DİA*, C.42, s. 336-337.
- Sazyek, H. (2016). *Cumhuriyet Dönemi Türk Şirinde Garip Hareketi*, Ankara: Akçağ Yay.
- Su, A. E. (2019). "Zahir Güvemli", *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/zahir-guvenli> Erişim Tarihi: 07.05.2023.
- Yetkin, S. K. (1945). "Bir Derginin Son Sayısı", *Ulus*, 1 Mayıs, s. 2.

Ek: Yaratış Dergisinin Sistemantik İndeksi

1. Sayı, 23 Kasım 1944

- Mürsel Kalyoncu, "Yarenlik: Sanatımızın Dünü, Bugünü ve Yarını", s. 2, 15 (takdim).
- Salâhattin Hakkı Esatoğlu, "Sanat Yolunda: Yeni Bir Devri Açarken", s. 3 (takdim).
- Kemal Uluser, "Edebiyatımız Üzerine", s. 4-5 (sohbet).
- Cahit Sıtkı Tarancı, "Garip Kişi", s. 4 (şiir).
- "Şimdi de Diyorlar ki: M. Fuat Köprülü", (konuşan: Mazhar Levent), s. 5 (röportaj).
- Oktay Rifat, "Hatırlama", s. 5 (şiir).
- Bedri Rahmi Eyüboğlu, "Sarhoşum", s. 5 (şiir).
- Salâhaddin Tuncer, "Çamlıcadaki Eniştemiz", s. 6, 7, 11 (eleştiri)
- Sabahattin Batur, "Kıskandığım Tablo", s. 8 (şiir).
- Nurullah Berk (Henri Berr'den çeviri), "Sanat ve Yunan Sanatı Hakkında", s. 8-9 (deneme).
- Faik Baysal, "Alelâdeler", s. 9 (şiir).
- Yaşar Çimen, "Şehir Tiyatrosunda W. Shakespeare ve Carlo Goldoni", s. 10-11 (eleştiri).
- Salâhattin Hakkı Esatoğlu, "Rapor", s. 12, 13, 14 (hikâye).
- Nihat Çetin, "O", s. 12 (şiir).
- Hüseyin Yağcı, "Yolculuk", s. 14 (şiir).
- H. Rüştü Çetin, "Ah!", s. 14 (şiir).
- Mithat Birgül, "Hüzün", s. 14 (şiir).
- Yaratış, "Edebiyat Dünyasında", s. 15. (haber).

2. Sayı, 8 Aralık 1944

- Mürsel Kalyoncu, "Yarenlik: Alâkasız Sanat", s. 2 (takdim).
- Salâhattin Hakkı Esatoğlu, "Sanat Yolunda: At ve Meydan", s. 3 (takdim).
- Sabahattin Batur, "Kemal Uluser'in Ölümü Münasebetiyle", s. 4 (nekroloji)
- "Şimdi de Diyorlar ki: Abdülbaki Gölpınarlı", (konuşan: M: Halit Eskişar), s. 5 (röportaj).
- Cahit Sıtkı Tarancı, "Teselli Tarafı", s. 5 (şiir).
- Fethi Giray, "Garipseme", s. 5 (şiir).
- Salâhaddin Tuncer, "Sulh ve Diğer Şiirler", s. 6-7 (eleştiri).
- Sabahattin Kudret Aksal, "Denizin Sesi", s. 8 (şiir)

- Nurullah Ataç, “Yeni Bir Dergi”, s. 8, 13, 15. (eleştiri)
Arif Nihat Asya, “Selimler”, s. 9 (şiir).
Yaşar Çimen, “*Doktorun Hatası* Şehir Tiyatrosunda Muvaffak Oldu mu?”, s. 9-10 (eleştiri).
Şinasi Özden, “Hayatı Özleyen Ölüler”, s. 10 (şiir).
Faik Baysal, “Marşandiz”, s. 11-13 (hikâye).
Nihat Çetin, “Mektup”, s. 12 (şiir).
M. Halit Eskişar, “Hatırlayış”, s. 12 (şiir).
Sabih Şendil, “Yarım”, s. 14 (şiir).
Ali Özarslan, “O Günler”, s. 14 (şiir).
Orhan Karaata, “Ne Düşünür”, s. 14 (şiir).
İdris Ahmet Pura, “Fatih’in Ziyareti”, s. 15 (şiir).

3. sayı, 23 Aralık 1944

- Mürsel Kalyoncu, “Yarenlik: Mizah Edebiyatımız”, s. 2 (takdim).
Salâhattin Hakkı Esatoğlu, “Sanat Yolunda: En Mühim Mesele”, s. 3 (takdim).
Hüseyin Batu, “Sanatta Realisme Dair”, s. 4, 15 (deneme).
Cahit Sıtkı Tarancı, “İnsan Hali”, s. 4 (şiir).
“Şimdi de Diyorlar ki: Ali Canip Yöntem”, s. 5, 15 (röportaj)
Yaşar Çimen, “Vanya Dayı”, s. 6-7 (eleştiri).
Faik Baysal, “Alelâdeler”, s. 6 (şiir).
Oktay Rifat, “Eski Zaman Âşığı”, s. 7 (şiir).
Fazıl Hüsnü Dağlarca, (başlık yok), s. 7 (şiir).
Recai Ant, “Japon Estamları”, La Jarrie’den çeviri, s. 8 (deneme).
İbrahim Zeki Burdurlu, “Kısır Toprağın Ağrısı”, s. 9 (şiir).
Sabahattin Batur, “Yaşama Sevinci”, s. 9 (şiir).
Mazhar Levent, “Son Arzu”, s. 9 (şiir).
Cahit Külebi, “Nasıl Sevmezsin Bu Dünyayı”, s. 9 (şiir).
Salâhattin Hakkı Esatoğlu, “66”, s. 10, 11, 14, 15 (hikâye).
Nusret K. Otyam, “Mesaj!”, s. 10 (şiir).
Sabahattin Ulukan, “Herkesin Yaptığı Gibi!”, s. 10 (şiir).
Muammer Nahit Karabağlı, “Göçmen Kuş”, s. 12 (şiir).
H. Rüştü Çetin, “Hatıra”, s. 12 (şiir).
Şükran Kurdakul, “Mektup”, s. 12 (şiir).
İbrahim Uğur, “Şikâyet”, s. 12 (şiir).
Mustafa Şerif Onaran, “Romans”, s. 12 (şiir).
Fehim Kabadayı, “Arzu”, s. 12 (şiir).
Selmin Güneyle, “Fal”, s. 12 (şiir).

- Saim Kerim Işıldak, "Bahçe", s. 12 (şiir).
Hüseyin Yağcı", "Hayat Bu", s. 12 (şiir).
Nihat Akyıl, "Bozdağda Gece", s. 12 (şiir).
Fethi Siret Karlıoğlu, "Demek ki", s. 12 (şiir).
Nihat Aşar, "Şiir Yazarken", s. 12 (şiir).

4. Sayı, 8 Ocak 1945

- Mürsel Kalyoncu, "Yarenlik: Tenkitçilik Zihniyetimiz", s. 2 (takdim).
Salâhattin Hakkı Esatoğlu, "Sanat Yolunda: Bizi Bizde Aramak", s. 3 (takdim).
Hüseyin Batu, "Zarathustrayı Okurken", s. 4, 14 (deneme).
Cahit Sıtkı Tarancı, "Yadigâr", s. 4 (şiir).
"Şimdi de Diyorlar ki: Mithat Cemal Kuntay", s. 5 (röportaj).
Behçet Necatigil, "Ağıt", s. 5 (şiir).
Sabahattin Batur, "Robensona Mektup", s. 5 (şiir).
Salâhattin Batu, "Deniz", s. 6 (şiir).
Salâhaddin Tuncer, "Şiirimizde Mazi Özlemi ve Çocukluğu Anış", s. 6-7 (deneme).
Arif Nihat Asya, "Yolcular", s. 7 (şiir).
Hamit Macit Selekler, "Bir Yaz Sabahı", s. 7 (şiir).
Nedim Raif, "Faruk Nafiz Çamlıbel ve Yayla Kartalı", s. 8, 16 (eleştiri).
Hikmet Şinasi Önel, "Mehmet Emin Yurdakul", s. 9 (portre).
Ahmet Kemal Günar, "Ahmet Mithat Efendi", s. 9 (portre).
Recai Ant: "Bir Teklif: Lisede Sanat Tarihi", s. 10 (deneme).
Fethi Giray, "Şaşkınlık", s. 10 (şiir).
Nihat Çetin, "Bir Gün Gelecek", s. 10 (şiir).
Doğan Rüşenay, "Biten Yılın Kültür Olayları", s. 11-12 (haber).
Faik Baysal, "Alelâdeler", s. 11 (şiir).
Mazhar Levent, "Aşka, Sefalete ve Kızlara Dair", s. 12 (şiir).
Umran Nazif, "Tazminat", s. 13-14 (hikâye).
Orhan Asena, "Bir Dünya", s. 14 (şiir).
M. Halit Eskişar, "Korku", s. 14 (şiir).
Fahri Ersavaş, "Mesuduz", s. 15 (şiir).
Necati Kahyaoğlu, "Mektup", s. 15 (şiir).
Turgut Gürgün, "Sulh", s. 15 (şiir).
Ferruh Turhan, "Sevinç" s. 15 (şiir).
Turhan Gürkan, "Peyzaj", s. 15 (şiir).
A.Dağdelen, "Kuşlar", s. 15 (şiir).
İsmail Siper, "Meşgalem", s. 15 (şiir).

Ahmet Ziyaeddin Tuncer, “Bahtiyar”, s. 15 (şiir).

5. Sayı, 23 Ocak 1945

Mürsel Kalyoncu, “Yarenlik: Mecmua Çıkarmak”, s. 2 (takdim).

Salâhattin Hakkı Esatoğlu, “Sanat Yolunda: Yarın”, s. 3 (takdim).

Şahap Sıtkı, “Yine Şiir Tanrısı Üzerine”, s. 4 (sohbet).

“Şimdi de Diyorlar ki: Vâlâ Nurettin”, s. 5 (röportaj).

Oktay Rifat, “Bir Şarkı İcadetsem”, s. 5 (şiir).

Salâhattin Batu, “Yağmurdan Sonra Liman”, s. 5 (şiir).

Salâhattin Tuncer, “Şiirimizde Mazi Özlemi ve Çocukluğu Anış 2”, s. 6, 7, 15 (deneme).

Faik Baysal, “Alelâdeler”, s. 6 (şiir).

Sabahattin Batur, “Canım İstanbul”, s. 7 (şiir).

Şemsettin Kutlu, “Divan Şiiri Üzerine Düşünceler: Tabiat ve Dört Mevsim”, s. 7, 12 (eleştiri).

Selim Cavid, “Türk Gazeteciliğinin Büyük Kaybı: Velit Ebüzziya”, s. 8, 9, 12 (nekroloji).

İskender Fikret Akdora, “Anayasanın Türkçeleştirilmesi”, s. 9 (deneme).

Sabahattin Tahsin Teoman, “Biri”, s. 9 (şiir).

İbrahim Zeki Burdurlu, “İnsan ve Toprak”, s. 10 (şiir).

Hüseyin Ulaş, “İçindesin”, s. 10 (şiir).

Şinasi Özden, “Pişmanlık”, s. 10 (şiir).

Muvaffak Sami Onat, “Kendimizi Tanıtmıyoruz”, s. 10 (eleştiri).

Doğan Ruşenay, “Fikir ve Sanat Dünyasında”, 11, 15 (haber).

Mazhar Levent, “Duman Rüyalarından”, s. 12 (şiir).

Nihat Çetin, “İstanbul’a Şiir”, s. 12 (şiir).

Orhan Kemal, “Balık”, s. 13, 15 (hikâye).

H. Rüştü Çetin, “Davetiye”, s. 14 (şiir).

Gaye Nail Ozanoğlu, “Tahassür”, s. 14 (şiir).

Nezih Cansel, “Sonbahar Şarkısı”, s. 14 (şiir).

Talip Apaydın, “Sevgiliye Müjde”, s. 14 (şiir).

Neşet Öğüt, “Hatıra”, s. 14 (şiir).

Ö. Edip Cansever, “Vadi”, s. 14 (şiir).

Hayati Hançerlioğlu, “Akşam”, s. 14 (şiir).

Sait Kuşçu, “Gelecek misin”, s. 14 (şiir).

Hüseyin Özkan, “Ayrılış”, s. 14 (şiir).

6. Sayı, 8 Şubat 1945

Mürsel Kalyoncu, “Yarenlik: Gazetelerimiz”, s. 2 (takdim).

Salâhattin Hakkı Esatoğlu, “Sanat Yolunda: Sanat-Sandalye”, s. 3 (takdim).

Orhan Rıza Aktunç, “Edebi Eserlerin Milliyeti ve Hayatyeti”, s. 4 (sohbet).

- "Şimdi de Diyorlar ki: Peyami Safa", s. 5 (röportaj).
Cahit Külebi, "Nurullah Ataç", s. 5 (şiiir).
İskender Fikret Akdora, "Hatıralar Şehri", s. 5 (şiiir).
Selmin Evrim, "Dr. Sigmund Freud", s. 6-7 (portre).
Emin Ülgener, "Sükûn Hâli", s. 7 (şiiir).
Orhan Asena, "Sensiz de Bu Bahar Olur", s. 7 (şiiir).
Kenan Harun, "Dudaklarımda", s. 7 (şiiir).
Salâhattin Tuncer, "Şiirimizde Mazi Özlemi ve Çocukluğu Anış 3", s. 8-9 (deneme).
Fethi Giray, "Birtakım İnsanlar", s. 8 (şiiir).
Hasan Tanrikut, "İzafiyet Nazariyesi ve Realisme", s. 9 (deneme).
Arif Nihat Asya, "Dil", s. 9 (şiiir).
İbrahim Zeki Burdurlu, "Edebiyat Konuşmaları", s. 10-11 (eleştiri).
Melih Başar, "Sevgiliye Mektup", s. 10 (şiiir).
Mehmet Kemal, "Sevdiğim", s. 11 (şiiir).
Suat Nafiz Baydur, "Hürriyete Şarkı", s. 11 (şiiir).
Ahmet Kemal Günar, "Sarhoş", s. 11 (şiiir).
Doğan Ruşenay, "Fikir ve Sanat Dünyasında", s. 12 (haber).
Şemsettin Kutlu, "Fırat", s. 13-14 (hikâye).
Hüseyin Yağcı, "Park", s. 15 (şiiir).
Fehim Kabadayı, "Ayrılık", s. 15 (şiiir).
Ali Özarslan, "Nefes", s. 15 (şiiir).
Sabih Şendil, "Şarkı", s. 15 (şiiir).
Cevdet Atmaca, "Sonbahar", s. 15 (şiiir).
Ferruh Turhan, "Sevmeye Başlayınca", s. 15 (şiiir).
İhsan Ersoy, "Bekliyorum", s. 15 (şiiir).
İbrahim Gürçay, "Geceleyin Düşünceler", s. 15 (şiiir).
Mehmet Gökkaya, "İste", s. 15 (şiiir).

7. Sayı, 23 Nisan 1945

- Salâhattin Hakkı Esatoğlu, "Sanat Yolunda: Neslimizin Zaferi", s. 3 (takdim).
Sabahattin Tahsin Teoman, "Yeni Şiirimiz İçin", s. 4 (sohbet).
Mürsel Kalyoncu, "Davalara En Büyüğü", s. 5, 9 (deneme).
Cahit Sıtkı Tarancı, "Hareket", s. 5 (şiiir).
Oktay Rifat, "İçim Yar ile Dolu", s. 5 (şiiir).
Sabahattin Kudret Aksal, "Mersiye", s. 5 (şiiir).
Şahap Sıtkı, "Bir Karşılaştırma: Biz ve Onlar", s. 6, 15 (eleştiri).
Zahir Güvemli, "Zevk Hakkında", s. 7 (deneme).

- Orhan M. Arıburnu, “Hayvan”, s. 7 (şiir).
Şemsettin Kutlu, “Halit Ziya Uşaklıgil’in Arkasından”, s. 8 (nekroloji).
Arif Nihat Asya, “Dağlar”, s. 9 (şiir).
Cahit Külebi, “Memleketimiz”, s. 9 (şiir).
Hamit Macit Selekler, “Akşam Saati”, s. 9 (şiir).
Sabahattin Tuncer, “Tellal”, s. 9 (şiir).
Fahir Onger, “*Vazgeçemediğim Üzerine Düşünceler*”, s. 10 (eleştiri).
Nedim Raif, “Fahrünnisa Zeyd Resim Sergisi”, s. 11 (eleştiri).
Salâhattin Tuncer, “Choderlos de Laclos’ya Dair”, s. 12 (portre).
Mazhar Levent, “Kırık-Dökük”, s. 12 (şiir).
Nihat Çetin, “Günün Bir Anında”, s. 12 (şiir).
Faik Baysal, “Barbuş”, s. 13, 14, 16 (hikâye).
Faik Baysal, “Vasiyetname”, s. 13 (şiir).
Muammer Nahit Karabağlı, “Sulh Şarkısı”, s. 15 (şiir).
Sabih Şendil, “Kıskançlık”, s. 15 (şiir).
Turhan Gürkan, “Yağmur Masalı” s. 15 (şiir).
Ferrun Turhan, “Utangaç” s. 15 (şiir).
- 8. Sayı, 23 Mayıs 1945**
- Doğan Ruşenay, “Ayın Olayları: Fikirde-Sanatta-Edebiyatta”, s. 2 (haber).
Salâhattin Hakkı Esatoğlu, “Sanat Yolunda: Mektup-Sayın Suut Kemal Yetkin’e”, s. 3-4 (eleştiri).
Mürsel Kalyoncu, “Beynelmilel Ölçü”, s. 5 (deneme).
Faik Baysal, “Alelâdeler”, s. 5 (şiir).
Fethi Giray, “Harp Bitti”, s. 5 (şiir).
Oğuz Kazım Atok, “Ateş Kes”, s. 5 (şiir).
Fahir Onger, “Romanımıza Dair”, s. 6, 11 (eleştiri).
Orhan M. Arıburnu, “Kasap”, s. 6 (şiir).
Salâhattin Tuncer, “Sarduvan”, s. 7, 15 (eleştiri).
Behçet Necatigil, “Sevda Peşinde”, s. 7 (şiir).
Sabahattin Kudret Aksal, “Düşünceler”, s. 8 (deneme).
Salâhattin Batu, “Unuttuğum Rüyalar”, s. 8 (şiir).
Salâh Birsal, “Aynalı Dolap”, s. 8 (şiir).
Emin Ülgener, “Nikbinlik”, s. 8 (şiir).
Yaşar Çimen, “L. Pirendello’nun Vasiyeti”, s. 9, 15 (portre).
Mehmet İğnebekçi, “Kale Yolu”, s. 9 (şiir).
Sabahattin T. Teoman, “Canlılar”, s. 9 (şiir).
Nihat Çetin, “Armağanlar”, s. 9 (şiir).

Suat Nazif Baydur, "Sanatkârın Dünyası: Güzel Sanat Üzerine", s. 11 (deneme).

Oktay Akbal, "Garipler Mahallesi", s. 12, 15.

Salâhattin Hakkı Esatoğlu, "Ben", s. 13, 14, 16 (hikâye).

İbrahim Uğur, "İnsanlık Hali", s. 15 (şiiir).

Muzaffer E. Uyguner, "Düşünce", s. 15 (şiiir).

Adnan Günay, "Zaman", s. 15 (şiiir).

Adnan S. Yücebaş, "Bir Sabah", s. 15 (şiiir).

Avni Dökmeci, "Barış Türküsü", s. 15 (şiiir).

9. Sayı, 1 Mart 1946

Salâhattin Hakkı Esatoğlu, "Bugünün Sanatı", s. 1 (takdim).

M. Naci Baysal, "Mütefekkir Yetiştirmek", s. 2, 7 (deneme).

Mürsel Kalyoncu, "Muharrirlik", s. 2 (deneme).

Fahir Onger, "Sait Faik'e Dair", s. 3 (eleştiri).

Cahit Külebi, "Harp İçinde", s. 3 (şiiir).

Özdemir Asaf, "Geceler", s. 4 (şiiir).

Faik Baysal, "Alelâdeler", s. 4 (şiiir).

Melâhat Özgü, "Yaratış", s. 4, 5, 6 (deneme).

Şahap Sıtkı, "Yine Şiiire Dair", s. 4, 5, 7 (deneme).

Behçet Necatigil, "Kaydı Silinen", s. 5 (şiiir).

Sabahattin Batur, "Bir Mektup", s. 5 (şiiir).

Nihat M. Çetin, "Şarkılar", s. 5 (şiiir).

Orhan kemal, "İş", s. 6 (hikâye).

Nahit Ulvi, "Sonun", s. 6 (şiiir).

Cahit Sıtkı Tarancı, "Otuz Beş Yaş Şiiiri", s. 7 (şiiir).

Nedim Raif, "Yeni Ölen Bir Kitapçıdan Meslektaşlarına Mektup (Yeniçağ)", s. 8 (mektup).